

**INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK
OVERLEG**

De vaste commissie voor Financiën heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Financiën over zijn mede namens de Minister van BZK en de Minister van I&W gestelde brief van 13 september 2018 over de concept regeling EMU-norm 2019–2022 voor decentrale overheden (Kamerstuk 34 775 IX, nr. 32).

De voorzitter van de commissie,
Anne Mulder

De adjunct-griffier van de commissie,
Van Zuilen

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de concept regeling EMU-norm 2019–2022 voor decentrale overheden. De leden van de VVD-fractie hebben nog een aantal vragen naar aanleiding van deze brief.

De leden van de VVD-fractie vragen hoe realistisch het is dat de decentrale overheden zich gaan houden aan de afgesproken decentrale EMU-norm 2019–2022 van -0,4% van het bruto binnenlands product (bbp). Kan de gekozen «basisnorm» van 0,2% cijfermatig onderbouwd worden? Waarop is de gekozen buffer van 0,2% gebaseerd en waarom wordt niet gekozen voor 0,1% of een ad hoc buffer?

Wat zijn de afspraken over het EMU-saldo van decentrale overheden in de afgelopen jaren geweest, sinds het invoeren van de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof)? In hoeverre hebben de decentrale overheden zich daaraan in die jaren gehouden en kan dit worden beantwoord met een cijfermatig overzicht per decentrale overheid?

De leden van de VVD-fractie informeren hoe het kabinet denkt over het vaststellen van microtekortnormen voor decentrale overheden. Welke kansen biedt dit om beter aan te sluiten bij de individuele investeringsbehoeften van decentrale overheden?

De leden van de VVD-fractie vragen voorts wat de consequenties zijn geweest voor de overheden die zich niet hebben gehouden aan het EMU-saldo. Wat zijn eventuele mogelijke sancties en hoe denkt het kabinet over het expliciet invoeren van sancties voor overheden die zich niet aan de norm houden? Als de decentrale overheden zich niet aan de afspraken over het EMU-saldo hebben gehouden, wat zijn dan de oorzaken daarvan geweest? Welke zekerheden zijn er dat de decentrale overheden de afspraken voor 2019–2022 over de EMU-norm wel kunnen en zullen nakomen? Wat zijn de gevolgen en de risico's voor de rijks-overheid als de decentrale overheden de afspraken over het EMU-saldo niet nakomen?

De leden van de VVD-fractie informeren wat er precies wordt bedoeld met op een alternatieve manier ramen van het EMU-saldo en de mogelijke aanpassingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Waarom wordt er niet ook gekeken naar de mogelijkheden van sancties bij het niet halen van het EMU-saldo?

Hoe verhoudt het vaststellen van een negatieve tekortnorm zich tot de huidige stand van de economie? Waarom ademt de gekozen EMU-norm niet meer mee met de stand van de economie?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de concept regeling EMU-norm 2019–2022 voor decentrale overheden. Zij maken gebruik van de mogelijkheid tot het stellen van enkele vragen hierover.

De leden van de CDA-fractie verwijzen naar artikel 3 van de Wet hof, waarin staat dat decentrale overheden zijn gehouden een gelijkwaardige inspanning te leveren wanneer het gaat om de ontwikkeling van gezonde overheidsfinanciën. In 2017 was de verwachting dat er een begrotings-tekort zou bestaan van -0,7% van het bbp. Het toenmalige kabinet stelde een EMU-tekort norm voor de decentrale overheden voor van -0,3%. De

leden van de CDA-fractie constateren dat voor de komende periode wordt verwacht dat er jaarlijks een begrotingsoverschot zal ontstaan tot 2022. Toch wordt voorgesteld om voor de komende periode een EMU-norm voor decentrale overheden vast te stellen van -0,4% van het bbp. Er wordt zelfs een groter begrotingstekort toegestaan dan in de afgelopen periode. Wat is de ratio daarvan?

De leden van de CDA-fractie vragen het kabinet dan ook waarin het «gelijkwaardige» zit van de inspanning die zowel Rijk als decentrale overheden moeten leveren voor houdbare overheidsfinanciën. Voorts vragen deze leden het kabinet of het juist is dat een EMU-tekort van om en nabij de 0,4% bbp bij decentrale overheden, ook in tijden van hoogconjunctuur, de maximale inspanning is die decentrale overheden kunnen leveren?

In hetzelfde artikel 3 van de Wet hof worden een aantal aspecten genoemd waar rekening mee moet worden gehouden wanneer het gaat om de bepaling van de gelijkwaardige inspanning van decentrale overheden. De Wet hof benoemt de volgende drie: de schuldenpositie, de investeringsopgaven en de omvang van de aanwezige vermogens van de decentrale overheden. Kan het kabinet aangeven welke van bovengenoemde aspecten de drijver is van het tekort?

De leden van de CDA-fractie constateren dat er de komende kabinetsperiode elk jaar een begrotingsoverschot wordt verwacht. Deze leden vragen het kabinet of met het huidige inzicht van de hierboven genoemde aspecten, namelijk de schuldenpositie, investeringsopgaven en omvang van de aanwezige vermogens, al een beeld kan worden geschetst wat de verwachting is ten aanzien van de ontwikkeling van de EMU-norm voor decentrale overheden in de kabinetsperiode. Is er een reële kans dat voor decentrale overheden elk jaar een tekort moet worden vastgesteld?

Voorts vragen de leden van de CDA-fractie naar de uitsplitsing van het aandeel in de tekortnorm voor de decentrale overheid naar aparte bestuurslagen. Kampt elke aparte bestuurslaag met tekorten of verschilt de financiële positie per bestuurslaag sterk? Gebruikt elke bestuurslaag deze periode van hoogconjunctuur om reserves op te bouwen en schuldposities af te bouwen?

Dan hebben de leden van de CDA-fractie vragen inzake de Wet verplicht schatkistbankieren. Wordt deze wet geëvalueerd? Wordt daarbij gekeken of de beoogde doelen zijn bereikt? Indien er een evaluatie plaatsvindt, wordt er dan ook gekeken of er een horizonbepaling kan worden opgenomen bij een eventuele wijziging van de wet?

Klopt het dat de Wet hof met deze afspraken alleen een grondslag heeft in verband met de toenmalige economische omstandigheden of is het kabinet van mening dat ook wanneer de overheidsfinanciën weer ruimschoots binnen de EMU-norm van 60% van het bbp vallen deze maatregel proportioneel is?

Ten slotte vragen de leden van de CDA-fractie of er nog onderscheid wordt gemaakt tussen investeringsuitgaven en consumptieve uitgaven bij een gemeente. Dit onderscheid is altijd enigszins arbitrair, maar een tekort veroorzaakt door consumptieve uitgaven maakt dat de mogelijkheid van een tekort wordt aangegrepen om lastige beslissingen voor zich uit te schuiven. Maakt het onderscheid investeringsuitgaven of consumptieve uitgaven nog onderdeel uit van de beoordeling of men zich houdt aan de afspraken?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de concept regeling EMU-norm 2019–2022 voor decentrale overheden. Zij lezen dat het Rijk en de koepelorganisaties van decentrale overheden overeenstemming hebben bereikt over een meerjarige EMU-norm voor decentrale overheden van -0,4% bbp. De leden van de D66-fractie hebben vragen over hoe deze EMU-norm zich verhoudt tot anticyclisch begroten en hoe in de afspraken rekening is gehouden met de stabiliteit van de gemeentefinanciën en met de uitvoering van beleid.

De leden van de D66-fractie zien de decentrale overheden als belangrijke partners bij investeringen in onder meer schoolgebouwen, openbaar vervoer, fietspaden, elektrische laadpalen, straten en riolering. Het is belangrijk dat deze investeringen op peil blijven om de kwaliteit van lokale voorzieningen te borgen. Deze leden hebben ook het advies van onder meer de Raad van State bij de Miljoenennota in het geheugen, over het belang van anticyclisch begrotingsbeleid. Zij vragen hoe de EMU-norm voor decentrale overheden samen met de trap-op-trap-af systematiek zich verdraagt met anticyclisch begrotingsbeleid. Is de Staatssecretaris het met de leden van de D66-fractie eens dat decentrale overheden in laagconjunctuur minder budgettaire ruimte hebben doordat het bbp terugloopt – het zogenaamde «noemer-effect»- en zij daardoor eerder tegen het plafond van de EMU-norm aanlopen? Is de Staatssecretaris het eens dat juist in laagconjunctuur investeringen op peil moeten blijven om anticyclisch beleid te bevorderen? Hoe dragen de huidige afspraken over de EMU-norm en de trap-op-trap-af bij aan het op peil houden van investeringen in laagconjunctuur? Hoe voorkomen de afspraken juist bij hoogconjunctuur verdere oververhitting door extra financiële ruimte bij decentrale overheden? Deze leden vragen waarom gekozen wordt voor extra ruimte ten opzichte van de norm voor 2018. Is de Staatssecretaris van mening dat deze extra ruimte in hoogconjunctuur bijdraagt aan anticyclisch begrotingsbeleid? Hoe wijkt de realisatie in 2018 af van de vorig jaar vastgestelde norm voor 2018, en wat is hiervan de oorzaak?

De leden van de D66-fractie zijn groot voorstanders van bestuurlijke rust en duidelijkheid omtrent financiering van gemeentelijke taken. Zij steunen het meerjarige karakter van de nieuwe norm. Deze leden zien echter ook dat er door bijstellingen bij de mei- en septembercirculaire veel onrust is in de financiering van gemeenten. Hoe is in de vormgeving van de EMU-norm stabiliteit geborgd? Is de Staatssecretaris bereid om met gemeenten samen te bezien hoe fluctuaties die volgen uit de trap-op-trap-af systematiek opgevangen kunnen worden binnen de regels van de systematiek, zodat investeringen en uitvoering van beleid niet in gevaar komen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de conceptregeling en de begeleidende brief. De leden hebben hier enkele vragen over, die zij de Staatssecretaris hierbij voorleggen.

De leden van de SP-fractie spreken uit dat de laatste jaren veel extra taken op lokale overheden af zijn gekomen maar dat dat niet altijd gepaard ging met de benodigde extra financiële middelen. De leden vragen de Staatssecretaris uiteen te zetten hoe de financiële situatie van gemeenten en provincies zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Ook vragen zij de Staatssecretaris aan te geven hoe de dienstverlening aan burgers is veranderd de afgelopen jaren. Is deze uitgebreid of juist afgenomen?

Ziet dit kabinet het als haar taak om er voor te zorgen dat lokale overheden de mogelijkheid hebben om burgers te ondersteunen waar dat nodig is? Hoe wordt hier invulling aan gegeven, vragen de leden van de SP-fractie?

Klopt het dat veel gemeenten nog voor grote bezuinigingsopgaven staan de komende jaren? Zo ja, in welke orde van grootte is deze opgave cumulatief, vragen de leden van de SP-fractie?

Ten slotte willen de leden van de SP-fractie graag weten wat de EMU-norm van -0,4% bbp concreet betekent voor lokale overheden. Moeten zij als gevolg hiervan (nog meer) bezuinigen? Zo ja, waarom wordt hier voor gekozen?

II Reactie van de Staatssecretaris